

Det andet store Spørgsmaal er det økonomiske Samarbejde mellem Landene. Alle ved, at der i Løbet af de sidste syv Aar har været en uhørt Tilbagegang i den internationale Omsætning, hvilket i høj Grad har formindsket Samarbejdets Aand og forøget Tilbøjeligheden til Isolering og Nationalisme. Vi har i disse Aar været Vidne til en Handelskrig, der ikke har været lettest for de Lande; som ikke hører til de Storstater, der om fornødent kan forsyne sig selv.

Vi har alle med stor Tilfredshed erfaret, at Frankrig og England og de Forenede Stater er kommet til en Forstaaelse, der forhaabentlig vil betyde Fred paa Valutaens Omraade; vi ønsker i høj Grad; at dette maa lykkes. Vi fastslaar med samme Tilfredshed, at disse tre Stater ønsker at gøre denne Forstaaelse til Udgangspunkt for et Forsøg paa at bringe den Handelskrig, vi alle fører ved Hjælp af Told, Kontingenter og mange andre Restriktioner, til Ophør. I dette Forsøg har de Stater, der ikke hører til de store Lande, ogsaa en Opgave og deres Interesser at varetage. Jeg minder om, at de syv Stater, der for nogle Aar siden afsluttede Oslo-Konventionen, trods deres begrænsede Folketal tilsammen har en Andel i den internationale Omsætning, der nærmer sig Englands, svarer til de Forenede Staters og flere Gange overgaar nogle af de andre Stormagters Omsætning.

Da den politiske Krise synes at antage en permanent Karakter, maa man prøve trods den at faa Livet til at fungere saa normalt som muligt paa andre Omraader. Jeg haaber, at 2. Udvalg paa Grundlag af den økonomiske og den finansielle Komités udmærkede Beretninger vil være i Stand til at stille bestemte Forslag med Hensyn til den Form, under hvilken det Arbejde, der er saa godt begyndt af de tre Stater, kan fortsættes med dette Maal for Øje. Jeg ønsker at tilføje, at det er med særlig Tilfredshed, at jeg har hørt de Udtalelser, som Storbritanniens Delegerede har fremsat vedrørende en Undersøgelse af Raastofspørgsmaalet, der nu giver Anledning til saa megen Misforstaaelse.

Endelig er der Spørgsmaalet om moralsk Afrustning. Man maa se den Kendsgerning i Øjnene, at de sidste Aars Begivenheder ogsaa paa dette Omraade har fremkaldt en vidtgaaende Kaprustning. I Øjeblikket har de fleste Nationer en Tilbøjelighed til at tillægge andre Lande Skylden for de Vanskeligheder, som de kæmper med. Der drives en Propaganda, voldsommere end nogen Sinde før, for at ophidse Folkene mod hinanden. Den gensidige Frygt, som den nuværende Situation vækker i de forskellige Folk, skaber en frugtbar Jordbund for denne Propaganda. Store Kapitaler og tekniske Midler af enhver Art er stillet til dens Raadighed. Alt dette er meget forstaaeligt; som den mellemfolkelige Situation er, kan det ikke være anderledes. Men dersom man giver denne aandelige Kaprustning frit Spillerum, hvis denne Ufordragelighedens Propaganda faar Overtaget, vil alle Anstrengelser for at naa til Enighed og Samarbejde mellem Landene uundgaeligt strande.

For at hævde denne faretruende Virksomhed støtter Folkeforbundet — ved sit Arbejde for Samvirken paa humanitære, intellektuelle og tekniske Omraader og ogsaa ved en vis Propaganda — Bestræbelserne for Opnaelse af gensidig Forstaaelse. Men jeg tror, alle vil indrømme, at denne Propaganda hidtil har været meget svag.

Efter min Mening maa den antage en helt ny Karakter. Propagandaen bør organiseres ved Benyttelse af alle forhaandenværende Midler, der kan tilvejebringe en Forstaaelsens og Samarbejdets Aand. Den maa ikke tage Parti mellem de forskellige Nationer eller de forskellige Magtgrupper, men samle sig om det ene Formaal: at bibringe Folkene Forstaaelse af, at en ny Verdenskrig lige saavel vilde tilintetgøre Sejrherreren som den overvundne, at den vilde afstedkomme ødelæggende sociale Omvæltninger og langt ud i Fremtiden lamme den Kultur, til hvilken Menneskeheden ved Aarhundreders Anstrengelser er naaet, og at der ikke er andet Middel herimod end Skabelsen af en international Organisation bygget paa Retten.

Det vil ikke mangle paa Tænkere, Skribenter eller Journalister, som vil være rede til at medvirke til et saadant Arbejde; allerede nu er der mange fremragende og talentfulde Mænd og Kvinder, som helliger sig dertil. Men deres Anstrengelser er tilfældige og spredte. Det er en naturlig og yderst vigtig Opgave for Folkeforbundet at samle alle disse Bestræbelser og udstyre dem med saadanne Midler, at denne Virksomhed kommer paa lige Fod med Propagandaen for de Følelser, der truer Forstaaelsen og Freden. Dette vil kræve meget Arbejde og mange Penge, sikkert Millioner hvert Aar, om jeg tør sige det. Men der findes ikke nogen mere betydningsfuld Opgave. Fredsproblemet er i sidste Instans et moralsk Problem. Vi maa ikke gaa af Vejen for noget Middel til at formindske de bestaaende Modsætninger og løse de politiske og økonomiske Spørgsmaal. Men alle disse Bestræbelser vil kun være Midler til at vinde Tid, uden at Fremtiden derved sikres, saafremt det ikke lykkes os at skabe en gennemgribende Forandring af den Aand, som indtil nu har været den herskende. Det er nødvendigt, som Englands Delegerede saa træffende sagde, »at besejre Krigsmentaliteten«.